

“WHATEVER THE QUESTION,
COMMUNITY IS THE ANSWER”

(MARGARET WHEATLEY)

JAN CUSTERS (AI100/1 alumnus) is meemaker van de Werkplaats Gemeenschapontwikkeling Peel en Maas. Jan is o.a. co-auteur van het boek *Zelfsturende vitale gemeenschappen, Ervaringen van de Proeftuin Zelfsturing*.

Waarderend onderzoeken blijkt een manier van werken te zijn die nieuw licht werpt op schijnbaar vastgeroeste verhoudingen. Bij mijn werk in Peel en Maas (gemeente met elf dorpskernen in Noord-Limburg)

liepen we (driespan van gemeente, allerlei organisaties en instituties, inwoners van de dorpskernen) regelmatig aan tegen het feit dat de relaties tussen deze drie actoren bepaald werden door het denken in termen van top down en bottom up. Dit denkstramien maakte nieuwe inzichten nagenoeg onmogelijk, omdat het gebaseerd is op 'verantwoordelijkheden afstaan' (door gemeente en instituties) en 'eigen verantwoordelijkheid oppakken' (door inwoners van de dorpskernen). Ook de huidige roep om de participatiesamenleving is op dit stramien gebaseerd: de gemeente en de maatschappelijke instituties (wonen, welzijn, zorg, onderwijs) kunnen hun taak niet meer aan en verleiden de burgers om mee te gaan doen, te participeren. Maar dan wel volgens de regels die van buitenaf of bovenaf gesteld worden.

De participatiesamenleving miskent de autonomie van de leefwereld van burgers en inwoners van buurten, dorpen en steden. Wie is er immers beter in staat om de kwaliteiten van de leefwereld van burgers te ontdekken en te versterken dan die burgers zelf? Vandaar dat we in Peel en Maas al een hele poos geleden begonnen zijn om de leefwereld van de inwoners van de elf dorpskernen als centraal domein te waarderen. De inwoners gaan zelf op zoek naar de kroonjuwelen in hun gemeenschappen en denken met elkaar na over hoe ze de identiteit van hun dorp in de toekomst willen ontwikkelen en vormgeven. Al (ontdekken van 'strenghts', dromen, ontwerpen, plannen maken, realiseren) blijkt voor inwoners een uitstekende weg om onder eigen regie de toekomst van hun dorp te ontwikkelen en vorm te geven.

En de gemeente? En de instituties? Die worden door dezelfde inwoners regelmatig uitgenodigd om te ondersteunen, te faciliteren, in te springen waar de gemeenschap op haar eigen grenzen stuit. Door telkens goed te kijken naar de vraag wie de eigenaar is van een thema dat speelt in een dorpsgemeenschap of van een ontwikkeling die er aan zit te komen (denk aan de drie decentralisaties), ontstaat er ook een communicatief speelveld tussen inwoners, gemeente en maatschappelijke instituties. Gelijkwaardigheid en partnerschap in plaats van top down en bottom up doen hun intrede. Door de weg van waarderend onderzoeken te bewandelen zijn burgers niet langer puur onderdaan, of lid van de samenleving met rechten en plichten, maar ook creatieve vaklieden. Deze ontdekking van de meervoudigheid in het burgerschap is een grote stap vooruit op de weg naar een samenleving waarin het voor iedereen goed toeven is.